

čislane štajarskega deželnega poslanca. V tem spisu so bile besede: „še le potem, kader nemštvo odstopi, pride slovanstvo na vrsto.“ Moja gospôda! je li res tako, da imamo samo to dvoje žalostno izbiranje? Ali je res samo tako, da moramo reči: ali ti, ali jaz? — Meni ni mesta samo zgoraj ali spodaj, po mojem tudi moremo biti drug poleg družega. (Na desnici: dobro!)

Moja gospôda! ali si ni mogoče misliti, da nam ni treba samo drug nad drugim ali drug pod drugim, ampak da nam je lahko tudi drug poleg družega ravnopravno živeti? Nemci in Slovani so bili, dokler nazaj seza zgodovina, že tisočletja drug poleg družega. Često so se med seboj bojevali, kakor si ni lahko drugače misliti pri sosedih in v sirovih časih, pa tudi so često združeni stali proti skupnim sovražnikom. Tukaj vas opominjam samo bojov s Tatarji, Mongoli, Turki, opominjam vas bojov ob Napoleonu I.; ali se niso v teh vojnah Nemci in Slovani enako borili za skupno svobodo, za izobraženost?

Ali bi ne bilo mogoče, da se utegne tudi prihodnjič zopet kaj takega pripetiti?

Da moramo Slovani, in posebno mi Slovenci, tako zelo poudarjati ravnopravnost, temu ni samo ta splošni vzrok, ker moramo svojo narodnost, svojo narodno dostojnost spoštovati in braniti; ampak je tudi ta vzrok, ker trpimo materialno škodo, dokler ne bode ravnopravnost brez ozira pripoznana. Našteti vam hočem, kar sem sam videl v svojej ožej domovini. Gospôda moja, resnica je, da je pri nas na slabem glasu, kdor narodno misli; da ni družega treba, nego to, da se narodnemu človeku, rodoljubu zdene priimek „ultra“, in potem je za prihodnjost neškodljiv, to je, ne more si več pomagati v državnej službi, če jo ima vlada v rokah. Moja gospôda! zgodilo se je, da je sama naša narodne obleke, surke, bila kriva ostrih naredeb (na desnici posmehovanje), pa to ni še vse. Če z besedami razodevamo svojo nevoljo zaradi zatiranja, če se zatiranju ustavljamo, precej nas dolže, da imamo naméne, vladi sovražne, vedno nas grde, da smo nevarni, in potem nas preganjajo tudi zaradi tega. In tako, moja gospôda, ne trpimo samo materialne škode, ampak tudi našim političnim pravicam grozi nevarnost. To so vzroki, zaradi katerih zahtevamo in tudi moramo zahtevati narodno ravnopravnost, ter da se ona brez vseh ozirov pripozna.

Ideja národnosti, moja gospôda, ktera je dan denes tako važna, naj bi mimu Avstrije ne šla brez vspeha, namreč v dobrem zmislu ne brez vspeha. Saj je ideja národnosti, moja gospôda, nas vseh obče blago; bramba narodnostim je nas vseh občen jez; saj to ne koristi samo Slovanom, ne samo Rumuncem, to priduje tudi Nemcem in vsem drugim narodom. To je nasip, kateri ima vse nas braniti opotočnej osodi. Kdo je porok tej stranki, ktera je denes zgoraj, da ne bode skoraj zdolaj, in kaj bode mogla potem klicati na pomoč, kaj družega, nego to, kar mi zdaj kličemo, namreč pravico, pravičnost. (Na desnici: dobro!)

Kdor se tega dostaja, moja gospôda, bil bi si želel, da bi adresa imela drugačne besede, ali da bi odločneje govorila.

Samo še to imam pristaviti, da v adresi, ktera govori, da se ima preurediti zakonodajstvo, ter da se imajo preurediti pravošodnji zakoni, težko pogrešam, da ne bi tudi tega povedala, da se imajo preurediti davki.

Tudi tega, moja gospôda, nam je silno potrebno, da bi se davki preuredili, in posebno kar se dostaja moje ože domovine, kranjske dežele, tam je silna potreba, da se zakoni o davkih kmalu predrugačijo. (Dobro!)

Dopisi.

V Londonu 16. junija. — Mnogo govorce je tudi tukaj bilo o kronanji kralja ogerskega in najbolj zanimive dopise donášal je iz Pešta „Daily Telegraph.“ Popisovale so se stvari na dolgo in široko, kakor jih le Anglež popisati more. Liberalnost kraljeva proti Magjarom je svet res osupnila, posebno pa pomiloščenje (amnestija) tako milostivo, da zgodovina ne pomni nobenega enacega. In vendar vse to še mnogim ni zadosti. Kossuth se ne bo vrnil v domovino svojo, in tudi mnogo drugih begunov ne, ker večidel se Kossuthovega republikanskega programa držijo, ki ga je pred nekoliko leti razglasil, ter so tudi teh misli, ktere je Kossuth v zadnjem listu Deaku naznanil. Če tudi tukajšnji Magjari nikoli dosti svobode in samostojnosti nimajo, vendar niso zadovoljni s tem, da na eni strani tako konstitucionalna vlada, na drugi strani, to je proti Hrvatom, postopa tako nekonstitucionalno. Zato nimajo nič zaupanja, da bi vse to, kar se zdaj dela, pravo stanovitnost imelo. (Konec prih.)

V Buda-Peštu 20. junija. V. B. — „Novice“ so v poslednjem listu poglobitve slovesnosti kraljevega kronanja popisale. Naj še jaz dodam nekoliko vrstic iz svojega lastnega opazovanja. Res je, da se je ob tej svečanosti slišalo sila veliko in navdušenih „eljen“-klicev; al res je tudi, da slovanskega „živio“-klica in rumunskega „setreasca“ nisem celi čas ne enega čul, kakor da bi ne bilo žive duše slovanske ali rumunske pri kronanji nazoče. Je li mar to znamenje, da so Slovani in Rumuni na Ogorskem manj lojalni kakor Magjari? Nikakor ne! Da Slovani in Rumuni žrtujejo blago in kri svojemu kralju, to so že djansko dokazali. Al oni niso veseli magjarskega gospodstva v ogerski ustavi. Edini „eljen“-klici so bili tedaj dokaz, kateri narod se je na binkoštno saboto v Buda-Peštu radoval. — Razun deželnih hodnostarjev duhovskega in svetskega stanú, razun magjarskih ministrov in poslancev tujih vlad (to se razume, da je bil minister Beust tudi pričujoč), razun 1 sotnije ogerskih husarjev, je mnogo dragoceno oblečenih ogerskih velikašev na bujnih konjih in velika množica konjikov (bandernikov) iz različnih stolic (županij) in svobodnih kraljevih mest na čilih konjičih v izvrstnem odevu kralja spremljevala celo pot iz budinske trdnjave v Pešt k kraljevemu (kronovalnem) hribcu. Velika množica ljudstva je bila ob celi cesti zgromadena, kodar se je svečanostni sprevod ubiral; iz tujih dežel in tudi iz „Cislajtanije“ pa neki ni bilo kaj dosti gostov pri kronanji. Iz Dunaja je prišel državnega zbora predsednik dr. Giskra z nekolikimi državnimi poslanci in mestni župan dr. Zelinka z nekterimi mestnimi odborniki. Da tujih gostov iz daljnih krajev ni bilo kaj preveč tukaj, kaže tudi to, da so gledišča (tribine) v trdnjavnem mestu, ob Albrechtovi cesti v Budinu, ob bregu Donave v Peštu in tudi v nekterih privatnih zagradah zelo prazna ostala. „Pešt-Budinske Vedomosti“ v číslu 47. o tej reči tako-le pišejo: „Vse na to kaže, da so se zmotili špekulantje, kateri so si mislili s takimi odri dober zaslužek vloviti. Malo je bilo takih ljudi, da bi bili hotli za sedež na tribini po 20, 15, 12, 10 in 6 gold. plačati; na tribine se je tedaj le malo ljudi vsedlo. Od verjetne strani se nam trdi, da bi bili memogredoče ljudi radi za 10 kr. na te odre posadili, da bi se le bili hotli na nje vvesti. Res so bile priprave v to, da bi si bili nekteri priložnost kronanja na svoj dobiček obrnili, tako velikanske, da razun ceste skoro ni bilo prostorčka, kamor bi se bil mogel človek postaviti; vse je bilo z gledišči zastavljeno. Al se niso izplačala. Najbolj so se opekli oni, kateri so se s strahú pred groznim navalom gle-

dalcev prenačili ter so si za drage denarje zagotovili sedeže na tribinah, na katerih so na dan kronanja take ljudi dobili za svoje sosede, kateri so tak sedež za 10—50 kr. dobili, za katerega so oni 6—20 gold. plačali.“ — Zavoljo velike množice ptujcev pri kronanju sta bila za tri dni (saboto, nedeljo in ponedeljek) dva mostova na ladijah čez Donavo narejena, ker prehod toliko ljudi iz Budina v Pešt samo čez zverženi most ne bi bil mogoč. — Binkoštno saboto popoldne so na vojaški ledini bili za prosto ljudstvo 3 celi voli na različnih pečeni, pa tudi mnogo kruha in vina se je tu prostemu ljudstvu za povžitek pripravilo, — ostalo se ve da ni nič. Dosti ravsa in kavsa je bilo pri tem ljudskem prazniku, dosti krvavih nosov in razbitih buč in dosti po živinsko pijanih deležnikov obojega spola, — pa saj brez tega pri takih prilikah tukaj ne more biti, kajti to je „svobodno življenje in Hungaria.“ Na binkoštni ponedeljek dopoldne so mestjanski odbori iz Buda-Pešta običajne darove novovenčanemu kralju in kraljici v kraljevi grad prinesli in pripeljali, namreč iz vsakega mesta 1 vola, 3 teleta, 1 kozo, 1 jagnje, vsako mesto po 2 soda (precej velika) vina, velike hlebe kruha, zelenjave, 2 veliki ribi, in ne vem kaj še vse, za cesarjeviča Rudolfa pa še 1 prav mičnega konjiča. Se ve, da je dar od 100.000 cekinov, katere je ogerska dežela kralju in kraljici poklonila (vsakemu 50.000 cekinov), vrednost vseh družih darov daleč presegel. Cesar in cesarica sta pa ta ves dar „honvedom“ in njihovim ubogim vdovam in sirotam na vedno podporo prepustila (z lastnoročnimi ustanovnimi pismi do grofa Juli-a Andrassy-a). Drugi ne menj pomenljivi čin ogerskega kralja je pa pomiloščenje vseh političnih grešnikov, vseh obsojencev in zatožencev po tiskarnih postavah. Sedaj se sme sleherni, kdor je zavoljo prekucij 1848/9. leta in pozneje iz Ogorske pobegnil, brez skrbi v svojo domovino povrniti, sedaj se more tudi Kossuth domú vrniti in kolikor je še družih njegovih tovaršev! Tempora mutantur! „Pester Journal“ je pred kakimi 14 dnevi pripovedoval, da je kraljica magjarska zgodovinarja Miha Horvat-a, kateri se je ne davno iz pregnanstva v svojo domovino vrnil, k sebi poklicala, da ji je dogodbela leta 1848/9. pripovedoval. Trpelo je dobre 2 uri, predno je Horvat pripovedovanje svojih in dogodb prekucij leta 1848/9. končal. Kraljica je bila neki do solz ginjena o tem sporočilu. Predsednik magjarskega ministertva, grof Juli Andrassy, jo je kaj dobro zadel, da je 1848/9. leta vislicam pete odnesel, on je sedaj glava magjarske vlade. Tempora mutantur!

Iz Beljaka 23. junija. ✱ — Gosp. © iz Ljubljane je prav priden dopisovalec vladni „Klagenfurter“, in v posebne svoje zasluge si menda šteje to, da še ni poslal dopisa, v katerem bi ne bil ali kakega narodnjaka ali kakega narodnega društva s svojim jadom oblival. Da pa videte, da je njegova pamet res že v — © (to je, zadnjem kraju), naj vam posnamem nekoliko črtic „visoke“ njegove „inteligencije.“ Dr. Kostov govor v družbi rokod. pomočnikov za krščansko omiko je „Klagenfurtarčinemu“ © top in zelo pristransk! Klerikalcem (duhovščini) se je s tem prikupil (to je velik greh!) — Vrli dr. Orel mu je „der famose“ Dr. Orel, ki utegne namesto Seunig-a podžupan postati. Dr. Tomanov jezik, katerega je pri volitvi županovi govoril, je „zmes“ srbskega, hrvaškega in slovenskega jezika ter „Zukunftsidom des Zukunftstreiches der Südslaven“ (prihodnji jezik prihodnjega jugoslavenskega kraljestva), ki ga le dr. Toman sam govori, in ki je od dr. Kostovega jezika neki „wesentlich verschieden“ (vès drug jezik)! — Dr. Valenta je suženj Bleiweisov itd. itd. (glej „Klagenf. Zeitg.“ št. 138). Taki in enaki norčavi dopisi so menda našemu „vlatinemu“ časniku zelo všeč, drugače

ne zapopademo, da so „stehender Artikel“ v „Klagenf.“ Resne kritike take čenčarije niso vredne, in mi g. © še celó privoščimo krajcarčke, katere mu „vladni“ časnik za njegovo žaljenje našega národa plačuje! Škodoval pravični naši reči nič ne bode, sebi pa vendar „pričrni“ nekaj grošičev (gotovo jih je potreben), mi pa imamo — tako posebne svoje misli. — Čujte še en primér Salomonove modrosti našega vladnega časnika. V „Laibacherici“ je bil sestavek: „Ein Volksfest in Kärnten“, kjer se pripoveduje, da na binkoštni ponedeljek na zilski Bistrici fantje jezdé na stebriču nataknen čeber (kufo) z železnim kolom vbijajo, in da je dopisnik „z radostjo“ v cerkvi zapazil, da je v zilski dolini veliko ljudi, ki znajo čitati (brati), ker se poslužujejo skoz in skoz slovenskih molitvenih knjig. Tem vrsticam dr. Issleib dostavlja (št. 140): „Ex ungue leonem“ — der Verfasser ist offenbar ein nationaler Geistlicher aus Krain“ (pisatelj je očitvidno národni duhovnik iz Kranjskega). Jaz poznam zilsko dolino prav dobro, in zatoraj vem, da ima „Laib.“ dopisnik zastran molitvenih knjig prav, in da se ondi národna zavest čedalje veselejše razvija. „Ex ungue leonem“, ali „po perji se tič spozná, ki tako poje“, odgovarjamo mi dr. Issleibu. Koroški Slovenci! Zdaj se bodo zaporedoma novi občinski odbori in župani volili. K volitvam tedaj naj gre vsak, kdor ima pravo rodoljubno srce, da dobimo národnih odborov in županov, katerih nam še dosti manjka! Potreba nam je ljudi, ki imajo srce do slovenskega ljudstva. Ne bodimo več zaspanci!

Iz Št. Jernejske okolice 21. junija. ✕ — Dovolite mi, predrage „Novice“, da vam tudi iz našega kraja kakošno novo povem. 2. dne t. m. nas je razveselila novomeška čitalnica s svojim pohodom. Bilo je prišlo obilo predragih nam gostov raznega spola, tudi lepih krasotic vmes, in zbralo se nas je okoli 70 do 80 gostov v prijazni gostilnici posestnika in krčmarja gosp. Jožefa Zagorca in sicer na njegovem lepem vrtu. Prijazna postrežba, dobro vince in izvrstno pripravljene jedi, lepo čvetero-glasno petje, zraven pa še tudi sviranje novomeške glasbe so probudile v društvu občno veselje. Še le pozno v noči odpeljali so vozovi ljube nam goste z željo, da bi nas zopet kmalu počastili. Hvala posebna gré našemu vrlemu narodnemu poslancu g. Zagorcu. Zato so se mu pa tudi nadušene napitnice napivale, zraven pa tudi g. Ljudevitu Ravnikarju, bivšemu c. kr. namestniku državnega pravdnika v Novem mestu, ki se je pri tej priliki poslovil od prijatlov in znancev, kajti prestavljen v Celje se je ravno takrat na odhod pripravljal. Pač čudna se nam je zdela ta prestava, pa tudi še marsikaj družega, kar se je bilo od začetka tega leta sem marsikteremu sodniškemu uradniku v Novem mestu pripetilo. Zdaj pa, ko smo slišali pripovedovati o govoru,*) s katerim je bivši predsednik novomeške sodnije vitez Scheuchenstuel slovó jemal od uradnikov, nam je ta govor kakor baklja posvetil v to, kar nam je dosihmal temno bilo. Al pustimo te grenkosti in povejmo veselejšo novico. Hiteli smo gosp. Ravnikarju v priznanje njegovih zaslug na javnem domačem polji častno srenjčanstvo naše srenje podeliti v tolažbo, da mora zapustiti domovino svojo. — Veselilo nas je tudi, da novomeška čitalnica tako lepo kaže čvrsto svoje življenje in da napravlja svojim udom take lepe veselice, kakor je bil omenjeni izlet. Razun tega sem videl 7. aprila t. l. predstavljati v novomeški čitalnici znane dve igri:

*) Ako je govor res tak bil, kakor se nam je povedal od več strani, res ni čuda, da zvonec nosi po Dolenskem. Morebiti ga nam vendar kdo iz pravega vira naznani, da ga razglasimo — v spominek leta 1867! Vred.

„Svitoslav Zajček“ in „Bob iz Kranja“, v katerih igrah odlikovale so se posebno 3 vrle mestne gospodične, ktere so svoje naloge prav tako dobro rešile, da jim za to vsa čast in hvala gré. V najnovejšem času pa je napravila omenjena čitalnica pevsko šolo za povzdigo petja. Ta šola pod vodstvom gosp. Kravsa, ondotnega učitelja glasbe, vrlo napreduje, in, kakor slišimo, se posebno gospodične prav marljivo udeležujejo učenja. — Vreme je nestanovitno; ne vémo še tedaj, kako bo trta dozorela. Drugi pot kaj več, ako vam je drago. Z Bogom! Jernejec.

Iz Materijske okolice na Primorskem 15. jun. V Tubljah je na dan sv. Antona silovit požar do čistega pokončal dveh kmetov vse imetje, razun živinice, ktera se je k sreči na paši pasla; tretjemu je pogorel hlev, kteremu se je samo en prase osmodil, vse drugo pa je bilo rešeno, in četrtemu je zgorela kuhinja in ena soba. Sreča še, da je gorelo podnevu, drugače bi bil celo selo požar pokončal, ker je več kot tri dele slamnatih streh, zavarovan pa je menda le — eden! Žalostno je pač, da ljudje še zmiraj ne spoznajo žive potrebe, da bi se vsak gospodar zavaroval! — Srčna zahvala gre v resnici gosp. Kastelcu, materijskemu nadžupanu, da je več soseskam na svoje stroške „Novice“ oskrbel. Veselo je videti, kako po soseskah od bralca do bralca popotva ta vrli list, ki svojo nalogo opravlja tako zvesto, kakor jo je nekdanj opravljal pobožni Tobija do svojih zatiranih bratov. Hvala tedaj gosp. Kastelcu za ta premili dar! Župani! kviško in pomagajte, da se ljudstvo izobrazuje, si um mu bistri in srce žlahni. Delajmo složni na blagor našemu narodu! Brezovski.

Iz Motnika 20. junija. A. P. (*Pohlevna prošnja do slovenskega gospoda rodoljuba, ki iz Londona dopisuje „Novicam.“*) Ne zamerite mi, častiti gospod, da se po „Novicah“ obrnem do Vas na Angleško s ponižno prošnjo o neki stvari, ki je sicer z ozirom na čas že zastarela, od druge strani pa, oziroma koristi, morebiti vendar le še preudarka vredna.*) Kar Vam tukaj naznanjam, to sem od starih mož na tanko izprašal: Živel je namreč v našem trgu, v Motniku (Mötnig) na Kranjskem, pred kacimi osemdeset leti tržan Janez Glavatič, ki je imel, zraven družih, sina Miha. Ta se je izučil irharskega rokodelstva, in je več mest obhodil in se prav dobro izuril. Ko je potem v Trstu pri nekem mojstru delal, prišla je po kupčijskih opravkih v Trst iz Londona neka bogata gospá, ki je tudi domá imela irharsko delavnico in je vpraševala, kje bi dobila koga, da bi bil prav izurjen v irharskem rokodelstvu. Po naključbi je zadela na ravno tega Miha Glavatiča in on je šel ž njo. Ker je omenjena gospá bila vdova, in jej je Miha z lepim obnašanjem in izurnostjo svojo všeč bil, zato ga je vzela za moža in po smrti, ker ni imela otrok, je vse premoženje njemu zapustila. Čez nekoliko časa je tudi on umrl in vse premoženje, okoli enega milijona šterlinskih lir in tri hiše v Londonu zapustil svojej žlahti, proti temu, da se v sto in enem letu zglašijo. Po njegovi smrti je prišlo sporočilo iz Londona do žlahte v Motnik o tej reči, pa takrat so bili v Motniku še premalo zbrisani in se niso znali prav nositi. Dva od žlahte sta se tej reči sicer podstopila, pa kaj da narobe! Najela sta si namreč dva dohtarja, tukajšnja kmeta, ki sta se nekaj štela za pravdarja, pa sta bila le bolj pijanca. Hodila sta okrog po Kamniku in po Ljubljani, pa pila in zapravljala, naredila pa nista ničesa; una dva sta pa plačevala in zakladala, da ju

je stalo kakih 400 gold. Ko sta se pa una dva naveščala plačevati, je vse sopet zaspalo in dedšina se ni dobila. Pisanje je pa prišlo kake trikrat iz Londona, pa kaj da zastoj! Pisma se še zdaj hranujejo, kar so jih takrat napravili, samo tistih ni nobenega, ki so iz Angleškega prišla; ta so se zgubila; pisma so napravljena leta 1818. in 1821., torej je od onega časa kakih 50 let. Pred dvema letoma je zopet nekdo, ki je nekaj v žlahti, se te reči spomnil in je govoril z nekim dohtarjem, kako bi kaj bilo; pa ta mu je rekel, da je reč že stara; predno bi se le zvedelo, ali je kaj ali nič, bi stalo kakih 40 ali 50 gld.; ker ni gotovosti, bilo bi boljše pri miru pustiti. In tako je sopet vse pri starem ostalo. — Mene pa, častiti gospod, ki rad prebiram Vaše dopise iz Angleškega, je napravilo to, da Vam pišem in Vas blage pomoči prosim, ako bi Vam mogoče bilo o tej važni reči kaj izvedeti in po vredništvu „Novic“ nam naznaniti. Če bi se ta reč po sreči iztekla, kar sam Bog daj, ker je povsod stiska za denar velika, potlej bi se tudi reklo, kar je, če se ne motim, dr. Zarnik pisal: „O da bi imeli Kalistrovo premoženje, ali saj nekaj tistega, bi naša narodna reč kmalu drugače cvetela!“

Iz Bezulaka na Menišiji 20. rož. J. J. — Velik strah smo imeli v naši vasi 14. dan t. m.; ob poli enajstih ponoči je med hudim vremenom treščilo v slamnato streho nekega kmeta, ktera je bila precej vsa v ognju, zgorel mu je hlev, sedmero drobnice, en prešič in pa kovačija. Sam Bog je varoval, ker blizo so si še druga poslopja, da ni bilo večega ognja. Za vodo je pa tukaj še drug čas huda, ker vas šteje 34 hiš, pa ima le 6 vodnjakov od streh napeljanih. Zavarovanih jih je le malo, in tudi ta pogorelec je bil letos pozabil zavarovanja plačati. Gospodarji! zavarujte svoja pohištva, ker ne veste, kdaj vas nesreča obišče; kateri ste pa zavarovani, ne zamudite za časa plačati! Ne zábite preresničnega pregovora: „Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!“

S Kranjske gore 16. junija. — Na polji vse lepo stoji; pa tudi travniki in senožeti obilo sena obe-tajo. Bog nas le kake uime obvari, in nadjati se imamo dobre letine. Pa saj smo je tudi, posebno naši pogorelci potrebni; nekteri niso v stanu toliko gotovine si pridobiti, da bi pocimprali. Zares so usmiljenja vredni! Pridela se pri nas le toliko, da je kake 4 do 5 mesecev za ljudski živež zadosti; družega zaslužka ni; gozdi, ki bi imeli biti nam v pripomoček, nam le velike stroške delajo. Kje si hočemo toraj to, kar nam za živež in drugo zmanjka, pridobiti? Že čez 12 let so naši gozdi politično sekvestrani, in stroški sekvestracije prese-gajo ves njih letni vžitek; dokladati tedaj moramo še to, česar zmanjkuje. Dasiravno smo to predpostav-ljenim gosposkam temeljito dokazali, — dasiravno je letos v deželnem zboru c. kr. deželni poglavar baron Bach obljubil nesrečno sekvestracijo brž ko bo mogoče odpraviti, smo še zmirom v starem stanu. Neprenehoma prosimo in trkamo povsod, kjer vemo in znamo, pa vse naše prizadevanje ne pomaga nič. Zares prav žalostno je pri nas. Bog pomagaj! — Čbele so se v naši dolini letos še precej dobro odrezale. Rojile so dosti dobro, in tudi paše so imele dosedaj dovelj. Ravno pred dežjem so začele na smreke letati; ali jim bo posihmal smreka še kaj dala, Bog zna; upanja ni dosti, zato ker je dež vse spral in padli sneg vse ohladil. Predno se smreka zopet spari, pa morebiti paša že pre-stane. Ako želi kdo za ajdovo pašo čbel si omisliti, naj le pride k nam; postreglo se mu bo ž njimi, tudi cena jim ne bo prenapeta, zakaj ljudstvo je v denarnih stiskah, in rado jih bo prodalo tudi po nižji ceni.

*) Ker se nam ta stvar ne zdi prazna, podpiramo tudi mi prošnjo dopisnikovo. Vred.

Iz okolice ljubljanske. (Pojasnilo. *) „Novice“ so v 21. listu prinesle spis „Vižmarski pašnik razdeljen.“ Zato, ker se je pašnik razdelil, pisatelj ondotnemu županu slavo poje, kakor bi to kaj posebnega novega bilo. **) Med drugim pravi pisatelj, da so se Vižmarci za omenjeni pašnik morali z dvema sosednima vasema delj časa in z velikimi stroški pravdati, pa da bode te pravde kmalu konec, ker le Šentvidčanje še v pašnik prežé. — Da „Novice“ nas ne bodo imele za take možé, ki po tujem blagu stegujejo roké, jim povemo, da Šentvidčanje, Poljanci in Podgorci imamo že čez 820 let staro pismo, v katerim so nam zagotovljene enake pravice za pašnik Dovješ, od katerega smo cesarski davek dajali. Po takem Šentvidčanje prežimo le v svojo lastnino, ktere ne pustimo, da bi jo nam Vižmarci vzeli. — Škoda, da je oni sestavek brez podpisa prišel v „Novicah“ na svetlo, zato ne vemo, čigav je? Mi pa podpišemo svoja imena. ***)

Janez Štrukelj, Jernej Rozman, Anton Jenko.

Iz Ljubljane. (Naznanilo.) Slovenske Matice odbor bode v četrtek 4. julija t. l. ob 5. uri popoldne v mestni dvorani imel VII. sejo, k kateri ste vljudno vabljeni. *Vrsta razgovorov.*

1. Bral in potrdil se bode VI. odborove seje zapisnik.
2. Tajnik bode poročal o važnejših dopisih, novih udih, razprodaji in tiskanji družbinah knjig itd.
3. Blagajnik bode poročal o računu od 1. julija 1866. l. do 1. julija 1867. l. in o proračunu od 1. julija 1867. l. do 1. julija 1868. l., ktera ima po (12. §. a. M. pr.) odbor predložiti občnemu zboru.
4. Pregledovalca društv. računov bodeta poročala o svojem poslu.
5. Žrebovanje, ki ima določiti 10 odbornikov, ki stopijo iz odbora.
6. G. France Hafner, učitelj v Slovenjem gradu po-prašuje: bi li Matica hotela izdati „stenografijo slovensko“?
7. Posameznih odbornikov nasvetje:

Anton Lésar predlaga, naj se 3. občni zbor skliče na sredo 7. avgusta t. l.

Anton Lésar nasvetuje, da odbor izmed sebe izbere odsek, da: a) sestavi imenik knjig, ktere Matica želi izdati, b) nakaže pot, po katerem si ona najhitreje preskerbí najboljših dotičnih rokopisov, in c) o tem svojem poslu poroča v prihodnji odborovi seji.

Dr. Leo Vončina, 1. predsed. namestnik.

Anton Lésar, tajnik in odbornik.

*) Ker je „Novicam“ vseskozi to vodilo, da tudi nasprotni — pa spodobno rečeni — misli dovolijo besedo v svojih listih, tedaj so vzele tudi pričujoči sestavek, da se tako vsacemu pravica zgodi.

**) Tudi mi smo popolnoma te misli, da vsakdo zasluži svetinjo, ki pripomore, da se kak pašnik (gmajna) razdeli in v obdelovalni svet predela, ker to je velika dobrota vsem deležnikom in vsej deželi. Da pa razdelitev pašnikov je pri nas res še zmiraj kaj posebnega, kaže nam po predlogu dr. Tomanovem sklep deželnega zbora, da se za kranjsko deželo naredi postava, ktera ukazuje razdelitev pašnikov za to, ker še sila veliko tacega svetá leži nerodovitnega.

***) Vredništvo je oni dopis prejelo od gospoda iz Ljubljane, o katerem more misliti, da pozná dobro vižmarski pašnik, katerega razdeliti si je že ranjki župan vižmarski g. Sever veliko prizadeval, pa nič opravil. Naša misel je ta, da v takih zadevah, ko vsaka vas misli starodavne pravice imeti, ki pa so včasih tako zamotane, da jih tudi 10 dohtarjev ne izmota, je veliko pametnejše in veliko cenejše, ako se take vasi prijazno poravnajo kakor sosed s sosedom; ako vsak nekoliko odjenja, dobí vsak nekoliko, in če tudi ima manj grunta po tem, ima gotovo zdaj več, kakor je imel poprej, ker zdaj ima saj kos grunta svojega za obdelovanje in pridelke pripravnega, poprej pa vsi skupaj niso imeli nič, saj „gmajne“ so večidel prostori, na katerih živina strada in gnoj trosi, zraven pa še bolezen naleze. Vred.

— Deželni odbor je knjižico v poduk županom, ki jo je spisal okrajni predstojnik g. Globočnik v Postojni, vredno spoznal darila, ki ga je deželni zbor razpisal; samo to želi, da gosp. predstojnik še to dopiše, kar zahteva razpis dež. zbora.

— Gospod prof. Šolar iz Gorice pride za profesorja na gimnazijo ljubljansko. Dobro došel!

— Prav lepa je bila veselica, ki so jo v Medvodah v pondeljek napravili gospodje častniki v spomin slavne lanske zmage pri Kustoci.

— Gospod stolni sakristan Heidrich je te dni pisal iz Rima preč. gosp. generalvikarju, da nepopisljivo veličastna bo slovesnost v Rimu na sv. Petra in Pavla praznik, s katero se bo obhajala 1800letnica, kar sta ta dva svetnika smrt mučeniško storila. Gosp. Heidrich piše, da od vseh krajev svetá vrejo škofje in duhovni, največ jih pride iz Francozkega, od kodar je napovedanih tudi družih ljudi okoli 6000. Papež — pravi — so krepki in zdravi; na miloresnem obličji se jim bere slavnoznani izrek: „non possumus.“

— Tukajšnji podružnici avstrijskega društva za umetnost je krasna razstava od 70 malanih podob najboljih mojstrov (med katerimi je tudi velika slika „preganjanje judov v mestu Spajru“) obljubljena proti temu, ako se s podpisi poročstvo dobí za potrebni zalog. Zato se odbor podružnice ljubljanske obrača do Ljubljančanov, ki imajo srce za umetnost, da podpišejo za vhodnino ves čas razstave za eno osebo 1 gold., za vhodnino vse rodovine pa 2 gold. Podpisnikom pa doide še drug dobiček, namreč ta, da po srečkanji morejo dobiti lepih malanih podob. — Naj bi ta odborov oklic segel vsem prijatlom lepe umetnosti v srce, da žrtujejo mali dar v blagi namen!

— Med pomilostenci, ki od leta 1848. živijo v tujih deželah, je tudi naš rojak, nekdanji profesor verozakona na Dunaji gosp. Fuster, ki je pobegnil v severno Ameriko in zdaj neki živi v Filadelfii.

— (Zgodovinska črtica o slovenskem ljubljanskem gledišču.) Med starimi listinami brbraje smo našli od leta 1849. nekoliko tiskanih pôl, katerih namen je bil, nabirati podpise za delnice (akcije) za slovenski teater. Napis teh pôl se je glasil: „Vabilo v podpis delnic po 10 gold. za slovensko gledišče v Ljubljani.“ Za dotični odbor so podpisani gospodje Karol Holzer, dr. Jan. Bleiweis, dr. Strupi, dr. V. Klun, M. Ambrož, Jož. Debevec, Val. Zupan, Jož. Schreyer, Jož. Eržen, Miha Lavrič. — Vidi se zopet iz tega, da vse to, kar se za obveljavo narodnih pravic zahteva dan danes, bilo je že vse 1848. in 1849. leta na dnevnem redu. Naj bi to, kar nameravajo nove moči sedanjega dramatičnega društva, ne ostalo tudi le „zgodovinska črtica“ kakor pričujoče vabilo leta 1849.!

— (Pojasnilo.) V 1. listu letošnih „Novic“ je bilo povedano, da se gruntne potrebščine (fundus instructus) za davke ne smejo rubiti, tudi je bilo razloženo, ktere stvari in v kaki razmeri da spadajo med to, kar je, gledé na odrajtvalo davkov od rubežni izločeno. Al nekteri gruntni posestniki so ta poduk napačno razumeli ter mislijo, da brez razločka premakljive reči ali vse gibljivo premoženje, če tudi to presega gruntno potrebščino, spada pod to potrebščino, in da se torej celó nobena teh reči zavoljo davkov pod rubežen staviti ne sme. Napačni taki zapopadki zmotijo, kakor skušnja uči, marsikterega gospodarja, da včasí, če tudi je v stanu odrajtati davke, se odtegne te dolžnosti, in denarje za druge reči potrosi, ne gledé na to, da davki, ko začno zaostajati, čedalje bolj naraščajo, tako, da jih je pozneje skupaj le težko poplačati ali pa brez zadolženja celó ne. Iz tega pa izhaja trojna škoda: dolžniku, deželi in državi; dolžniku ker je sam sebi kriv,

da čedalje bolj zabrede v dolgove in se mu zavoljo napačnih zapopadkov ali zavolj nemarnosti grunt prodati mora, — deželi in državi pa, ker zavolj pomankanja dohodkov svojim potrebam popolnoma zadovoljevati ne morete. Kdor tedaj po lastni svoji krivnosti, pa ne po nesreči ali okolnostih, katerih sam ni kriv, v to pride, da iz svojega premoženja davkov odrajtati ne more, ta pač tudi postavne podloge nima, da bi mogel potrpljivost ali prizanesek o iztirjevanji zaostalih davkov zahtevati. Kakor „Novice“ nikoli ne zamolčijo, kedar se komu kodar koli krivica godi, tako pa morajo tudi vedno pošteno na to držati, da vsak državljani kolikor more dolžnosti svoje spolnuje. Kakor vselej, tudi zdaj izrečemo: Dajte Bogu, kar je božjega, cesarju pa, kar je cesarjevega!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

„Novice“ so imenovalle tiste 4 postavne, katerih osnovo je 17. t. m. minister Beust predložil zbornici poslancev v pretres. Dunajski časniki, kateri zvonec nemškega liberalizma nosijo, za tega del pojó glorio ministru; „stara Pressa“, vsa iz sebe, kriči: „res, na en dan toliko liberalne hrane, da je Avstrija ni dobila doslej v več letih ne!“ Da bi le nikomur v želodcu ne obležala! — Da naši bralci kaj več zvedó od tega, kar je ministerstvo predložilo državnemu zboru v pretres, naj jim poglobitve reči povemo. Prvi predlog obsega preuredbo februarske ustave od l. 1861. Ker je Ogerska zdaj odcepljena od družih dežel avstrijskih, ne veljá tedaj ta osnova ne za Ogersko, pa tudi za Erdeljsko, Hrvaško in vojaško Granico ne, Dalmacija pa je pritisnjena k Cislajtani. Poslancev skupaj šteje po tej osnovi državni zbor 203, volijo jih deželni zbori v tistem številu kakor dozda (nova osnova ni tedaj zapazila krivice, ki so jo trpeli po februarski ustavi slovanski okraji na Českem, Štajarskem, Koroškem itd.) Mnogo mnogo se pogreša v tej osnovi, kar bi nas pomirilo o tem, da ne bo novi državni zbor zopet to, kar je bil stari, pri katerem je avtonomija (samoupravljanje) deželnih zborov konec jemala. Tù bo, kadar pride ta stvar v državnem zboru v pretres, veliko boja treba, da se privojskuje deželnim zborom, kar jim gré. Tù se bo pokazalo, ali je nemški večini, ktera gospoduje v zboru, resnica s tem, kar so njih kolovodje rekli, da enako svobodno gibanje, ki ga ima Ogerska, morajo uživati tudi druge dežele avstrijske. Zdaj gré za veliko — za zadovoljnost družih dežel, za mirno spravo, za „ausgleich“ zunaj Ogerske! — §. 10. te vladine osnove govori tako-le: Področje državnega zbora obsega vse v diplomu od 20. oktobra 1860. leta imenovane stvari postavodajanja, ktere zadevajo pravice, dolžnosti in vse zadeve, ktere so skupne kraljestvom in deželam, ki so zastopane v državnem zboru, ako ne spadajo edino samo v področje onih zastopov, ki imajo vsled pogodbe s kraljestvi in deželami ogerske krone skupaj obravnavati skupne zadeve. V področje državnega zbora tedaj s tem prikrajšanjem spadajo: a) vse vojaške zadeve, b) vse reči, ki zadevajo kovani ali papirnati denar, col in trgovino, poglavitna pravila pošt, železnic in telegrafov, c) vse denarstvene (finančne) zadeve, državni stroški in dohodki, nova posojila, poplačevanje obstoječih državnih dolgov, prodaja in zadolževanje nepremakljivega državnega premoženja, povikšanje obstoječih in vpeljava novih davkov.

Drugi predlog spremenuje 13. §. februarskega patenta tako-le: „Ob času, kadar državni zbor ni zbran, in je sila, sme take silne reči tudi samo ministerstvo pričeti, vendar je za take naredbe odgovorno vse ministerstvo, in se morajo prvemu državnemu zboru v

pritrjenje predložiti; ako jih zbor ne potrdi, se morajo preklicati.

Tretji predlog vredeje odgovornost ministersko. Ministri se morejo zatožbi podvreči, če se pri opravljanju svojih služeb pregrešejo zoper ustavo. V zatožni stan se denejo ministri, ako 40 poslancev to zahteva in dve tretjini pričujočega zbora za to glasuje. Sodnica ministrom je gosposka zbornica, ktera zato izvoli 24 udov, izmed katerih jih tožnik 6, in ravno toliko zatoženec odvrača more. Če sodnija izreče, da je zatoženi minister kriv, se mu mora slovó dati, pa tudi v povračilo se more obsoditi. Pomilostiti ga more le cesar, ako nasvetuje to zbornica poslancev.

Četrta predložena postava zadeva poslance (delegacije), ki se pošiljajo v skupni zbor, da z ogerskimi poslanci obravnavajo skupne zadeve. Po tej osnovi se ima za te delegacije iz državnega zbora izbrati 60 poslancev, in sicer: 20 iz gosposke zbornice in 40 pa iz zbornice poslancev; od teh se jih šteje na Česko 10, Dalmacijo 1, Galicijo 7, spodnjo Avstrijsko 3, zgornjo Avstrijsko 2, Solnograško 1, Štajarsko 2, Koroško 1, Kranjsko 1, Bukovino 1, Moravsko 4, Šlezijo 1, Tirolsko 1, Vorarlberško 1, Istrijo 1, Goriško 1, in na Trst 1. Po vladini osnovi voli gosposka zbornica svoje poslance, kakor jo je volja, iz zbornice svoje; zbornica poslancev jih utegne tudi tako voliti iz cele zbornice, ali pa da poslanci vsake dežele volijo izmed sebe poslanca, ki se pošlje v delegacijo.

Razun tega je vlada še predložila osnovo nove rekrutne postavne. Dalje je še minister baron Beust naznanil, da zidanje trdnjav okoli Dunaja prestane. — 21. t. m. je minister pravosodja naznanil zbornici poslancev, da je cesar tudi vsem drugim deželam, ki ne spadajo pod ogersko krono, pomiloščenje podelil, to je, vsem, ki so bili od 13. marca 1848. leta do 20. junija l. l. krivi spoznani ali zavolj pomanjkanja dokazov oprosteni hudodelstva velikega izdajstva, motenja občnega pokoja, punta in podpihovanja, potem političnih pregreškov in prestopov, so vse kazni in vsi kazenski nasledki prizanešeni. Tudi tisti, ki so pobegnili in se odtegnili kazni ali sodniškemu zasledovanju, so pomiloščeni in se smejo zopet vrniti v avstrijsko cesarstvo. Ta oklic je bil z veliko pohvalo sprejet. — Ko je poslanec dr. Mühlfeld svoj predlog o premembu §. 120. reda kazenske postavne podprl tako, da ga tudi minister ni mogel s svojim ogovorom podreti, ga je zbor sprejel z veliko večino. Po predlogu Mühlfeldovim naj tudi oficirji kakor vsak drug pridejo pred sodnijo za priče, ako je treba; nikar naj se ne misli, da je vojašk stan več časti vreden kakor kak drug stan, in da bi čast njegova trpela, ako gré za pričo. —

Po vsem tem je prišla na vrsto volitev odbora, ki naj zboru poroča o gori omenjenih 4 vladnih predlogih. Reklo se je, naj se voli odbor 36 glav iz vse zbornice. Poslanec Skrinči nasvetuje (in Poljaki, Slovenci in Tirolci podpirajo ta nasvet), naj se vsaj eden iz vsake dežele voli v ta odbor. Al ta predlog je padel. Volili so potem omenjenih 36 glav iz vse zbornice; Slovence zastopa le eden, namreč dr. Toman, ki je bil voljen z 140 glasovi. Kadar tedaj ta odbor dovrši svoje delo in pride obravnavati, omenjenih vladnih predlogov na vrsto v državnem zboru, takrat se bo pokazalo: ali bode ravnopravnost poglavno načelo Avstrii ali pa jej Nemec na eni strani, na drugi pa Magjar hoče gospod biti. Ta obravnavo bo tedaj osodepolna za Avstrijo. — Na Dunaji, potovaje v toplice Gastajnske, biva zdaj knez srbski Miloš Obrenović; poklonila se mu je tudi deputacija hrvaških in slovenskih dijakov, ktero je preprijazno sprejel. —